

**ACCOUNTANCY
EUROPE.**

ROLA ZAWODOWYCH KSIĘGOWYCH W KWESTIACH PODATKOWYCH

Pytania i odpowiedzi

VIEWS.

Kwestie podatkowe
lipiec 2017 r.

Zasady dotyczące tłumaczenia dokumentu Accountancy Europe pt. „Rola zawodowych księgowych w kwestiach podatkowych. Pytania i odpowiedzi”, wydanego w lipcu 2017 r.

Niniejsza publikacja jest tłumaczeniem dokumentu opracowanego przez Accountancy Europe zatytułowanego „Rola zawodowych księgowych w kwestiach podatkowych. Pytania i odpowiedzi” (tytuł oryginału: „The role of professional accountants in tax. Questions & Answers”). Dokument został wydany w lipcu 2017 r.

Pełną odpowiedzialność za tłumaczenie tekstu ponosi Polska Izba Biegłych Rewidentów. Accountancy Europe nie odpowiada za zawartość dokumentu w języku polskim ani za poprawność tłumaczenia. W przypadku jakichkolwiek wątpliwości, czytelnik powinien odwołać się do wersji angielskiej, dostępnej bezpłatnie na stronie Accountancy Europe:

<https://www.accountancyeurope.eu/publications/role-professional-accountants-tax/>

W celu wykorzystania dokumentów wydawanych przez Accountancy Europe, w całości lub częściowo, zarówno w oryginalnej wersji językowej, jak i po przetłumaczeniu na inne języki, należy uprzednio uzyskać zgodę Accountancy Europe info@accountancyeurope.eu.

GŁÓWNE ZAGADNIENIA

Rola zawodowych księgowych¹ w funkcjonowaniu systemów podatkowych wzbudza wiele pytań ze strony wszystkich podmiotów operujących w środowisku podatkowym. W tym dokumencie opartym na zasadzie Q&A odpowiemy na te pytania, koncentrując się na następujących trzech punktach:

- wyjaśnimy rolę zawodowych księgowych w doradzaniu podatnikom i organom podatkowym
- określimy podstawowe zasady, które muszą spełnić księgowi, udzielając porad podatkowych
- rozważymy, w jaki sposób technologia zmienia przyszłość podatków i co to oznacza dla roli księgowych.

Jako księgowi możemy przyczynić się do stworzenia sprawiedliwych i zrównoważonych systemów podatkowych. Przyjmujemy tę odpowiedzialność, którą dzielimy z władzami, prawodawcami, prawnikami, bankami i podatnikami, aby zapewnić trwałe finansowanie naszych usług publicznych w przyszłości.

¹ Na potrzeby niniejszej publikacji pod pojęciem „zawodowego księgowego” oraz „księgowego” rozumieć należy biegłych rewidentów oraz księgowych, którzy są członkami organizacji krajowych lub międzynarodowych dbających o jakość usług zawodowych swoich członków, w szczególności poprzez opracowywanie i publikację standardów zawodowych i etycznych, zapewnienie ciągłego doskonalenia wiedzy i kompetencji zawodowych. Polska Izba Biegłych Rewidentów spełnia kryteria takiej organizacji.

Wprowadzenie

Opierając się na naszej publikacji z 2015 r., „*Księgowość i podatki: właściwe postępowanie*” (ang. *The accountancy profession and taxation: doing the right thing*)², niniejszy dokument wyjaśnia rolę księgowości w systemach podatkowych. LuxLeaks, Panama Papers, Malta Leaks sprawiają, że kwestie podatkowe utrzymują się na szczycie porządku obrad publicznych. Poniżej przedstawiamy pytania i odpowiedzi w celu zaadresowania wielu uzasadnionych obaw wyrażonych od czasu tych wydarzeń.

Niektóre z ujawnionych informacji zdają się odnosić do nielegalnych działań. Ważne jest, aby wyjaśnić, że uchylanie się od opodatkowania i pranie pieniędzy stanowią przestępstwa, w których nie powinien brać udziału żaden podatnik ani księgowy. Księgowość odgrywa swoją rolę w zwalczaniu takich nielegalnych działań, a księgowi muszą zgłaszać wszelkie podejrzane transakcje.³

Jaki jest wpływ debaty dotyczącej polityki publicznej na uczciwe opodatkowanie?

Kwestia sprawiedliwości podatkowej jest obecnie mocno wpisana w program polityki unijnej, ale jest to pojęcie trudne do zdefiniowania w jasny i powszechnie akceptowalny sposób. Istnieją indywidualne przypadki, w których firmy osiągnęły efektywną stawkę podatkową bliską zeru dzięki zgodnej z prawem interpretacji obowiązujących przepisów. Takie przypadki są powszechnie postrzegane przez społeczeństwo jako nieuczciwe, chociaż wynikają one z niedociągnięć w prawie.

Ten publiczny odbiór wywiera dodatkową presję na prawodawców, aby dostosowali oni ustawowe stawki i efektywne stawki podatkowe poprzez stanowienie lepszego prawa. Politycy szukają wsparcia ze strony podatników i coraz częściej wymagają od nich rozważenia między innymi wpływu ich strategii planowania podatkowego na budżet publiczny.

Niektóre niedociągnięcia w prawie podatkowym wynikają z niezharmonizowanych międzynarodowych systemów podatkowych. W wyniku tego zaobserwowaliśmy rozwijanie się wzmocnionej współpracy międzynarodowej i rosnącą niechęć podatników do podejmowania strategii planowania podatkowego, które mogłyby zaszkodzić ich wizerunkowi.

Jaka jest rola księgowych w funkcjonowaniu systemów podatkowych?

Księgowi są dobrze przygotowani do radzenia sobie ze zmieniającym się środowiskiem podatkowym wobec podatników, organów podatkowych i ustawodawców.

Na całym świecie pomagamy pobierać podatki, pomagając podatnikom w zajmowaniu się złożonymi przepisami podatkowymi, a także pomagając im w wykonywaniu obowiązków związanych z wypełnianiem zeznań podatkowych oraz zapewniając ich niezależne potwierdzenie lub certyfikację.

Współpracujemy z organami podatkowymi w celu opracowania nowych systemów, które poprawią doświadczenie podatników i zwiększą efektywność poprzez wdrożenie takich rozwiązań, jak analiza typu big data i sztuczna inteligencja, co będzie korzystne dla organów podatkowych, które często mają niedobór zasobów, starzejącą się siłę roboczą i otrzymaną w spuściznie infrastrukturę podatkową.

² <https://www.accountancyeurope.eu/publications/fee-issues-views-responsability-accountancy-profession-tax>

³ 4. Dyrektywa w sprawie przeciwdziałania praniu pieniędzy http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:JOL_2015_141_R_0003&from=ES

Nasza wiedza na temat globalnych systemów podatkowych pomaga nam doradzać ustawodawcom w opracowywaniu skutecznych i praktycznych przepisów podatkowych.

Umiejętności w zakresie kryminalistyki – gdzie umiejętności księgowo i audytorskie są wykorzystywane do badania oszustw czy defraudacji oraz do analizowania informacji finansowych do wykorzystania w postępowaniach sądowych – mogą być bardzo skuteczne w walce z oszustwami i działalnością przestępczą w rozumieniu ogólnym.

W przypadku, gdy księgowi z sektora prywatnego świadczą usługi na rzecz sektora publicznego, obowiązkiem księgowego jest opieka nad swoim klientem z sektora publicznego, a tym samym działanie w interesie publicznym. Takie zaangażowanie może skutkować zarówno rzeczywistym, jak domniemanym konfliktem interesów. Dotyczy to w szczególności sytuacji, gdy księgowy zostaje oddelegowany z sektora prywatnego lub jednocześnie udziela porad klientom z sektora prywatnego.

W tych okolicznościach przejrzystość musi być rygorystycznie przestrzegana. Pracując dla organów publicznych, księgowi muszą wykorzystać swoje doświadczenie z sektora prywatnego w sposób otwarty i przejrzysty, a także uwypuklić wszystkie dostrzeżone problemy lub niezamierzone konsekwencje, które zidentyfikują. Po zakończeniu zadania nie mogą reklamować swojego doświadczenia jako zapewniającego im specjalną lub wewnętrzną wiedzę o danej kwestii.

Jaki zakres planowania podatkowego jest właściwy?

Ponieważ zarówno systemy biznesowe, jak podatkowe stały się bardziej złożone, jako że cyfryzacja gospodarki zmienia modele biznesowe i zwiększa globalizację, wzrosło również zapotrzebowanie na doradztwo podatkowe.

Pomaganie podatnikom w poruszaniu się w skomplikowanych systemach podatkowych polega zwykle na doradzaniu im w zakresie ulg i zwolnień, które zostały zapisane w prawie jako przeznaczone specjalnie do tego celu. Nieuchronnie wiąże się to również z ostrzeganiem podatników o możliwości zmniejszenia ich zobowiązań podatkowych poprzez organizowanie ich działań w sposób niedozwolony prawem. Jest to zawodowy obowiązek doradcy – w rzeczy samej, w wielu jurysdykcjach obowiązek ten jest zapisany w ustawodawstwie i/lub prawie precedensowym.

Istnieje pewien poziom planowania podatkowego, który jest w pełni odpowiedni. Planowanie podatkowe stanowi jednak kontinuum, którego podstawą jest zakres obejmujący obszary od interpretacji prawa, na którą nie mają wpływu organy podatkowe, do interpretacji prawa, która może zostać uchylona w drodze oceny lub w sądzie. Ta druga sytuacja może zaszkodzić wizerunkowi podatnika i doradcy.

Uważamy, że wszystkie kraje powinny oferować system wiążącej interpretacji, oferujący szybką interpretację przepisów podatkowych, które są niejasne lub szczególnie złożone. Zapewniłoby to nie tylko większą pewność prawną dla podatnika, ale stanowiłoby również wczesne ostrzeżenie dla organów podatkowych informujące o tym, że aspekty kodeksu podatkowego są otwarte na interpretacje, które mogłyby skutkować zaniżeniem zobowiązania podatkowego.

Wobec braku uniwersalnych mechanizmów udzielania wiążących interpretacji, doradcy podatkowi muszą nadal wykorzystywać swoją najlepszą wiedzę przy interpretacji przepisów podatkowych. Dokonując tego, księgowi powinni być świadomi pewnych kluczowych cech, które debata publiczna określiła jako skutkujące nieuczciwymi wynikami podatkowymi, nawet jeżeli te cechy charakterystyczne wynikają z czysto gospodarczych względów. Zwiększy to ryzyko (zarówno dla

klienta, jak dla księgowego) udzielania porad, które mogą prowadzić do problemów związanych z wizerunkiem.

Kluczowymi cechami budzącymi obawy w debacie publicznej są:

- wyniki podatkowe, które zgodnie z obowiązującymi przepisami podatkowymi wydają się nieproporcjonalne do ryzyka lub działalności komercyjnych lub ekonomicznych
- stosowanie sztucznych kroków lub struktur, które wydają się zakrywać lub zmieniać wygląd komercyjnej rzeczywistości transakcji z głównym celem ukierunkowanym na uzyskanie korzyści podatkowej
- wykorzystanie struktur offshore lub jurysdykcji spoza obszaru współpracy bez przyczyny komercyjnej

W jaki sposób księgowi powinni udzielać porad dotyczących planowania podatkowego?

W zakresie zgodnego z prawem planowania podatkowego, określiliśmy poniżej, jakie ukierunkowanie księgowi powinni wziąć pod uwagę podczas doradzania klientom. Jest to kwestia aspiracyjna i nie dotyczy wszystkich jurysdykcji – ze względu na różne środowiska regulacyjne, różne perspektywy kulturowe lub fakt, że debata na temat polityki podatkowej jest na różnym etapie w różnych krajach.

Księgowi są często zobowiązani, czasami prawnie, do informowania podatnika o wszystkich zgodnym z prawem sposobach, w jaki można złagodzić obowiązek podatkowy – przynajmniej w granicach ich warunków zatrudnienia i uzasadnionych oczekiwań od przeciętnego praktyka z takim samym doświadczeniem. Jednak to do klienta należy podjęcie ostatecznej decyzji o tym, czy ustalenia dotyczące planowania podatkowego zostaną wdrożone, a księgowy może odmówić realizacji tych ustaleń, jeżeli uzna, że nie leży to w najlepszym długoterminowym interesie klienta, jest sprzeczne z jego własnym kodeksem etycznym lub może spowodować znaczną szkodę dla jego własnego wizerunku.

Oprócz podstawowych zasad, których wszyscy księgowi muszą przestrzegać w codziennym życiu zawodowym⁴, uważamy, że podczas doradzania podatnikom należy wziąć pod uwagę następujące kwestie⁵:

Księgowi muszą udzielać porad podatkowych, które opierają się na realistycznej ocenie prawa podatkowego w obecnej formie. W przypadku braku pewności, księgowy musi przedstawić klientowi uczciwą ocenę tych niepewności i potencjalnego ryzyka, które stwarzają. W razie potrzeby księgowy powinien przyjąć odpowiednią dodatkową poradę, aby potwierdzić przyjęte stanowisko.

Księgowi muszą udzielać porad podatkowych, które są specyficzne dla klienta. W praktyce księgowi nie powinni promować gotowych systemów unikania zobowiązania podatkowego, ale raczej opierać swoje rady na komercyjnych i gospodarczych realiach swoich klientów.

Księgowi nie mogą tworzyć ani promować struktur i ustaleń podatkowych, których celem jest osiągnięcie innego rezultatu niż cel wyraźnie zamierzony przez ustawodawcę i/lub który jest całkowicie sztuczny i całkowicie wymyślony i który ma na celu wykorzystanie luk prawnych, rozbieżności między różnymi przepisami lub odmiennego traktowania struktur lub przedmiotów w różnych krajach.

Księgowi muszą zerwać wszelkie relacje z klientami, którzy zdecydują się nie ujawnić organom podatkowym istotnych faktów (jak określono na poziomie krajowym).

W jaki sposób księgowi powinni dostarczać porady podatkowe w sytuacjach, gdzie istnieje zwiększone ryzyko zawodowe?

W pewnych okolicznościach księgowi zostaną poproszeni o udzielenie porad podatkowych odnośnie do doskonale uzasadnionych transakcji handlowych, które mieszczą się w wyżej wymienionych obszarach zwiększonego zainteresowania publicznego. W takich okolicznościach księgowi powinni:

Rozważyć publiczny odbiór porady, w tym stopień, w jakim szkoda wizerunkowa może spiętrzyć się względem podatnika, księgowego i zawodu księgowego jako całości. Na czynniki ryzyka powinna zostać zwrócona uwaga podatnika, tak aby był on w stanie podjąć świadomą decyzję o tym, czy skorzystać z porady, czy też nie.

Należy pamiętać, że na struktury obejmujące jurysdykcje zagraniczne patrzy się z coraz większą podejrzliwością, szczególnie, gdy jurysdykcja offshore jest postrzegana jako nieskłonna do współpracy i/ lub pojawia się na czarnych listach („raje podatkowe”).

Należy mieć świadomość, że również na struktury, które obejmują korzystanie z jurysdykcji, które nie wymagają złożenia informacji o rzeczywistych właścicielach, coraz częściej patrzy się z podejrzliwością.

⁴ Uczciwość, obiektywność, kompetencje zawodowe i należyta staranność, poufność i profesjonalne zachowanie – Kodeks Etyki IESBA <https://www.ethicsboard.org/iesba-code>

⁵ Krajowe przepisy i/lub kodeksy postępowania mogą już istnieć w celu zajęcia się poruszonymi kwestiami, np. brytyjski Professional Conduct in Relation to Taxation.

Kwestią do przemyślenia pozostaje to, czy wykorzystanie nieprzejrzystych struktur może być w jakikolwiek sposób uzasadnione z gospodarczego punktu widzenia. Wykorzystanie takich struktur znacznie zwiększa ryzyko zarówno dla podatnika, jak księgowego.

W takich okolicznościach księgowi powinni unikać udzielania porad podatkowych, chyba że istnieją wyraźne cele gospodarcze inne niż ograniczanie zobowiązania podatkowego. Jeżeli transakcja ma prawdziwy cel gospodarczy, klient powinien zostać informowany o każdym ryzyku. Należy zachować pełną dokumentację popierającą wydane oceny w przypadku zakwestionowania porady.

Jak zmienią się systemy podatkowe w przyszłości?

Sposób, w który podatnicy, organy podatkowe i dostawcy usług podatkowych współpracują ze sobą, zmienia się w związku z rozwojem technologicznym, w tym tzw. big data, distributed ledgers (pol. rozproszone rachunkowe księgi główne) i sztuczną inteligencją. Organy podatkowe pracują nad bezpośrednią komunikacją z podatnikami, w tym nad dostępem do rejestrów biznesowych w czasie rzeczywistym. Koncepcja zgodności na zasadzie współpracy⁶ dodatkowo zmienia relacje między podatnikami a organami podatkowymi.

W jaki sposób usługi podatkowe mogłyby rozwinąć się w przyszłości

Systemy oparte na sztucznej inteligencji są już wykorzystywane w pracach związanych z podatkami⁷. Prawdopodobnie ich zastosowanie wzrośnie w przyszłości, gdy takie systemy będą wykorzystywane zarówno przez sektor prywatny, jak publiczny. Mogą one skanować miliony stron prawodawstwa, aby podkreślić możliwości planowania podatkowego i rozbieżności między przepisami na poziomie krajowym i międzynarodowym.

Systemy te staną się coraz bardziej opłacalne i rozpowszechniane. Technologia stanie się również bardziej wyrafinowana, a złożone algorytmy przejmą wiele technicznych aspektów planowania podatkowego. Istnieje ryzyko, że algorytmy te domyślnie przewidują agresywne planowanie podatkowe, a programowanie ma zapewnić najlepszy możliwy efekt dla klienta bez uwzględniania ryzyka (w tym ryzyka dla reputacji) lub zasad etycznych.

Istnieje również coraz większa tendencja organów podatkowych do efektywnego wykorzystania funkcji zapewnienia zgodności z przepisami podatkowymi wdrożonej u samego podatnika. W takich okolicznościach podatnik jest odpowiedzialny za zapewnienie, że dysponuje odpowiednimi systemami umożliwiającymi uzyskanie prawidłowego zeznania podatkowego. Gdy organy podatkowe są przekonane, że systemy są odpowiednio zaprojektowane, wdrożone i monitorowane, podatnik jest zwykle „nagradzany” łagodnym systemem kontroli podatkowej.

Jaka jest rola księgowego w systemach podatkowych przyszłości?

Tam, gdzie planowanie podatkowe obejmuje wykorzystanie sztucznej inteligencji, księgowi mogą korzystać ze swoich kodeksów etycznych, aby zapewnić, że w algorytmach uwzględniane są względy etyczne. Mogą również zapewnić ostateczną praktyczną weryfikację (tzw. reality check) w zakresie otrzymanej porady i jasno wyjaśnić podatnikowi potencjalne konsekwencje wynikające z proponowanych rozwiązań.

⁶ Zgodność na zasadzie współpracy i zapewnienie podatkowe zostaną szerzej omówione w przyszłym dokumencie Accountancy Europe.

⁷ Zobacz np. H.R. Block <https://www.hrblock.com/lp/fy17/hrblock-and-watson.html>

W kwestii zgodności na zasadzie współpracy, uważamy, że zewnętrzna pewność systemów rachunkowości podatkowej może zapewnić komfort zarówno organom podatkowym, jak podatnikom dotyczący tego, że wdrożone systemy funkcjonują skutecznie. Nasze umiejętności kontrolne sprawiają, że jesteśmy biegłymi dostawcami usług podatkowych. Pomagamy podatnikom zaprojektować i wdrożyć systemy niezbędne do przestrzegania programów zgodności i zapewnić działanie systemów w zamierzony sposób.

Ponadto księgowi będą nadal świadczyć podstawowe usługi planowania podatkowego i pomagania podatnikom w przestrzeganiu złożonych przepisów podatkowych, przy technologii zmieniającej sposób, w jaki pracujemy.

W jaki sposób wszyscy gracze mogą rozwijać uczciwsze systemy podatkowe?

Żaden pojedynczy gracz – czy to władze, prawodawcy, księgowi, prawnicy, banki, jak podatnicy – nie ponosi odpowiedzialności za obecne braki w systemach podatkowych i żaden pojedynczy gracz nie może samodzielnie uzupełnić tych braków. Szukanie winnych, obwinianie się nawzajem oraz wskazywanie i piętnowanie poszczególnych graczy są nieskuteczne i potencjalnie przynosi efekt odwrotny do zamierzonego. W najgorszym przypadku może to prowadzić do publicznych dyskusji i reakcji politycznych, które nieproporcjonalnie zajmą się jedną stroną problemu, ale pozostawią inne obszary niedotknięte. To natomiast nie rozwiąże problemów, a zatem przyczyni się do dalszej erozji zaufania publicznego do naszych systemów podatkowych.

Zamiast tego, wszyscy gracze muszą ponosić zbiorową odpowiedzialność za poprawę systemów podatkowych, nie tylko pod względem poprawy obecnych niedociągnięć, ale także poprzez spoglądanie na alternatywne sposoby zwiększania wpływów z podatków. Tylko w ten sposób zapewnimy stabilne finansowanie naszych usług publicznych w przyszłości.

Z kolei zawód księgowy jest gotowy do odegrania swojej pełnej roli w tworzeniu sprawiedliwych i zrównoważonych systemów podatkowych.

Avenue d'Auderghem 22-28, 1040 Brussels

+32(0)2 893 33 60

www.accountancyeurope.eu

@AccountancyEU

Accountancy Europe

O Accountancy Europe

Accountancy Europe zrzesza 50 profesjonalnych organizacji z 37 krajów, które reprezentują **milion** profesjonalnych księgowych, audytorów i doradców. Sprawiają oni, że liczby służą ludziom. Accountancy Europe przekłada swoje codzienne doświadczenia w celu udzielania informacji do celów debaty w sprawie polityki publicznej w Europie i poza nią.

Accountancy Europe została wpisana do Rejestru służącego przejrzystości UE (nr 4713568401-18).